

Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluehallitukselle, yleisten palveluiden lautakunnalle sekä aluevaltuustolle

ALOITE: PÄÄTÖS POHJOIS-SAVON HYVINVOINTIALUEEN LAAJOJEN SOTE-ASEMIEN KIIREVASTAANOTTO-, NÄYTTEENOTTO- JA KUVANTAMISPALVELUIDEN VERKOSTOSTA TEHTÄVÄ KOKONAISUUTENA

Esitämme, että päättäminen kiirevastaanotto-, näytteenotto- ja kuvantamispalveluita tarjoavista laajoista sote-asemista sekä niihin liittyvistä kriittisistä resursseista tehdään kokonaisvaltaisesti ja yhtä aikaa koko hyvinvointialueen sote-asema- ja laaja sote-asetaverkko huomioiden. Asian valmistelun yhteydessä palveluiden sijoittumisen vaikutuksia on arvioitava monipuolisesti. Päätökset on tehtävä avoimesti hyvinvointialuelakia sekä Pohjois-Savon hyvinvointialueen omaa hallintosääntöä noudattaen. Lisäksi päätösten on oltava hyvinvointialueen toimielimen, ei yksittäisen viranhaltijan, toimivallassa.

Aloitteen tärkeyttä havainnollistetaan kahdella esimerkillä. Ensimmäisenä esimerkkinä on viranhaltijapäätös jouluaatonattona Pielaveden laajan sote-aseman natiiviröntgenlaitteen siirtämisestä KYS Puijon sairaalaan. Toisena esimerkkinä on Pielaveden kiirevastaanoton lopettamisesitykset yleisten palveluiden lautakunnalle.

Esimerkki 1:

Yleisten palveluiden toimialajohtaja teki viranhaltijapäätöksen 23.12.2024 natiiviröntgenlaitteen siirtämisestä Pielavedeltä KYS Puijon sairaalaan Kuopioon. Mielestämme näin merkittävän päätöksen tekeminen jouluaatonaattona ja vain viranhaltijapäätöksenä on hyvinvointialueen jäsenten (mm. asukkaiden) osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia väheksyvä, näin ollen hyvinvointialuelain hengen vastainen sekä aluevaltuuston palvelusuunnitelmapäätöksen 17.6.2024 vastainen.

Esitämme, että kuvantamislaitteen siirrosta tai muiden kriittisten resurssien kohdentamisesta päätetään vasta, kun kiirevastaanotto-, kuvantamis- ja näytteenottopalvelua tarjoavasta laajojen sote-asemien verkostosta on päätetty toimielimessä. Lisäksi palvelusuunnitelman toimenpanoon liittyvien kriittisten resurssien kohdentamisesta tulee päättää toimielimessä eikä niitä tule delegoida viranhaltijoille.

Pyydämme selvitystä, mihin toimivaltaan ja minkä toimielimen palvelusuunnitelmapäätökseen kyseinen viranhaltijapäätös perustuu.

Hyvinvointialueen hallintosäännön (§52) mukaan yleisten palveluiden toimialajohtajan tehtävänä on mm. vastata järjestäjälle kuuluvasta asukkaiden yhdenvertaisuuden toteutumisesta sekä resurssien vaikuttavan kohdentamisen valmistelusta (eli näin ollen E! siis päättämisestä).

Pyydämme, että palvelusuunnitelmaan liittyvissä ja siitä poikkeavissa viranhaltijapäätöksissä huomioidaan erityisen hyvin hyvinvointialueen jäsenten vaikuttamismahdollisuus. Jos merkittäviä päätöksiä tehdään yleisinä loma-aikoina esim. joulun pyhien ja vuodenvaihteen aikaan, viranhaltijapäätösten ja niihin liittyvän oikaisupyynnönmahdollisuuden huomaaminen on olematonta ilman erillistä tiedottamista.

Esimerkki 2

Pohjois-Savon hyvinvointialueen yleisten palveluiden lautakunnassa 14.11.2024 (§105) yleisten palveluiden toimialajohtajan esityksenä oli Pielaveden terveysasemalla järjestettävien arkipyhä- ja viikonloppuvastaanottojen lakkauttaminen 1.2.2025 alkaen. Lautakunta päätti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi.

Tammikuussa 2025 lautakunnassa esityksenä oli uudelleen viikonloppujen ja arkipyhien kiirevastaanottotoiminnan lakkauttaminen Pielavedellä 1.3.2025 alkaen (16.1.2025, § 5). Yleisten palveluiden lautakunta päätti jälleen jatkaa Pielaveden viikonloppujen ja arkipyhien kiirevastaanottotoimintaa.

Esitykset tuotiin lautakunnan päätettäväksi ilman, että koko hyvinvointialueen kiirevastaanotto-, näytteenotto- ja kuvantamispalveluita tarjoavista laajoista sote-aseamista olisi päätetty, verkoston vaikutuksia selvitetty tai, että hyvinvointialueen asukkailla ja palvelujen käyttäjillä olisi ollut mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa hyvinvointialueen toimintaan.

Aluevaltuusto on 17.6.2024 päättänyt palvelusuunnitelmasta. Päätöksen mukaan joissain Pohjois-Savon laajoista sote-aseamista tarjotaan kiirevastaanottoa seitsemänä päivänä viikossa ja puolikiireellistä vastaanottoa ajanvarauksella 1-3 (5) päivän sisällä hoidon tarpeen arviointiin perustuen. Lisäksi näytteenotto- ja kuvantamispalveluja on osassa yksiköitä palvelutarpeen mukaan.

Esitämme, että merkittäviä palveluverkkoon liittyviä päätöksiä ei tehdä yksi laaja sote-asema kerrallaan, vaan koko hyvinvointialueen sote-asema ja laaja sote-asemaverkosto kokonaisvaltaisesti huomioiden sekä avoimesti ja hyvinvointialueen jäseniä kuullen.

Esitämme, että päättäminen kiirevastaanotto-, näytteenotto- ja kuvantamispalveluita tarjoavista laajoista sote-aseamista sekä niihin liittyvistä kriittisistä resursseista tehdään kokonaisvaltaisesti ja yhtä aikaa koko hyvinvointialueen sote-asema- ja laaja sote-asemaverkko huomioiden. Asian valmistelun yhteydessä palveluiden sijoittumisen vaikutuksia on arvioitava monipuolisesti.

Lisäksi pyydämme selvitystä, miten yleisten palveluiden lautakunta toteuttaa 1) hyvinvointialuelakia liittyen hyvinvointialueen asukkaiden ja palvelujen käyttäjien oikeuteen osallistua ja vaikuttaa hyvinvointialueen toimintaan sekä 2) Pohjois-Savon hyvinvointialueen hallintosääntöä (esim. 42§) liittyen mahdollisuuden varaamiseen asukkaille lautakunnan toimialan tehtävien suunnitteluun osallistumiseen (osallisuuden vahvistaminen).

Pielaveden laaja sote-aseman kiirevastaanotto- ja kuvantamispalveluista

Mielestämme Pielaveden laajan sote-aseman tulee tarjota kiirevastaanottoa seitsemänä päivänä viikossa ja puolikiireellistä vastaanottoa ajanvarauksella 1-3 (5) päivän sisällä hoidon tarpeen arviointiin perustuen. Lisäksi näytteenotto- ja kuvantamispalveluja on oltava palvelutarpeen mukaan, vähintään kerran viikossa.

Perusteluina toteamme, että

1. Pielavedeltä ja Keiteleeltä on matkaa lähimpään sote-keskukseen lisalmeen, Siilinjärvelle ja Kuopioon lääkärin kiirevastaanotolle – tai näytteenotto- ja kuvantamispalveluihin – pahimmillaan jopa yli sata kilometriä.

2. Pielaveden laajan sote-aseman palveluita käyttävät neljän tuhannen pielavetisen lisäksi myös naapurikuntien asukkaat ja vapaa-ajan asukkaat. Terveysasemalla on tähän mennessä ollut vuosittain noin 5600 asiakasta ja 50 000 suoritetta, ja määrä on kasvava.
3. Arvio kuvantamismäärästä Pielavedellä on 100-130 suoritetta kuukaudessa eli 1200-1500 vuodessa. Kuvattujen määrä ei kuitenkaan vastaa todellista tarvetta, joka on suurempi, koska osa kuvantamislähetteen saaneista on joutunut käymään natiiviröntgenissä muualla kuin Pielavedellä palvelun rajoitetun aukiolon vuoksi.
4. Lisäksi asukkaiden vapaus valita palvelupisteensä tuo Pielaveden laajalle sote-asemalle lisää asiakkaita, erityisesti kiirevastaanottoon sekä näytteenotto- ja kuvantamispalveluihin.
5. Reuna-alueiden asukkaiden yhdenvertaisuus verrattuna valtatievarrella ja suuremmissa keskuksissa asuviin on toteuduttava.

Kiitämme aluehallituksen puheenjohtajaa otto-oikeuden käyttämisestä Pielaveden natiiviröntgenlaitteen siirtämiseen liittyen sekä yleisten palveluiden lautakuntaa Pielaveden kiirevastaanottoa koskevan päätösesityksen hylkäämisestä.

Pielavedellä 27.1.2025

Kunnanhallitus